

Uplatňovanie škody pri pracovných úrazoch

1. Povinnosti zamestnávateľa

Oblasť pracovnej úrazovosti je už desaťročia v našej spoločnosti jednou z najbolestivejších stránok bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Vyšetrovanie vzniku každého pracovného úrazu a jeho príčin zamestnávateľom, ako aj vyšetrovanie príslušnými dozornými orgánmi podľa osobitných predpisov je dôležité z hľadiska nárokov, ktoré zamestnancovi, prípadne príslušníkom jeho rodiny, ak ide o smrteľný pracovný úraz, v dôsledku úrazu vzniknú. Okolnosti vzniku každého pracovného úrazu je povinný vyšetriť zamestnávateľ a závery tohto šetrenia pravdivo uviesť pri vyplňovaní tlačiva „Záznam o registrovanom pracovnom úraze“. Záznam podpisuje aj poškodený zamestnanec (ak je toho schopný), ktorý môže mať výhrady k uvádzaným skutočnostiam a záverom vyšetrovania. V súvislosti so vznikom pracovného úrazu je potrebné si uvedomiť nasledovné atribúty súvisiacich so vznikom pracovného úrazu.

1.1 Zodpovednosť zamestnávateľa za škodu.

Zamestnávateľ je zodpovedný za škodu pri pracovnom úraze, alebo v dôsledku choroby z povolania zamestnanca, ak sa svojej zodpovednosti nezbaví celkom, alebo čiastočne podľa § 196 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonníka práce.

- Zamestnávateľ sa môže svojej zodpovednosti **zbaviť celkom**, ak preukáže, že vznik pracovného úrazu zaviniť sám poškodený zamestnanec. Dôkazné bremeno je však na strane zamestnávateľa, ktorý musí preukázať, že :
 - a) zamestnanec porušil právne predpisy, alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ide o zavinené porušenie predpisov zamestnancom, s týmito predpismi bol riadne oboznámený a zamestnávateľ ich znalosť sústavne vyžadoval a kontroloval, dodržiavanie týchto predpisov zamestnávateľ sústavne vyžadoval a kontroloval, uvedené skutočnosti boli jedinou príčinou škody,
 - b) zamestnanec si privodil pracovný úraz opitnosťou, alebo požitím iných omamných, alebo psychotropných látok, ak uvedené skutočnosti boli jedinou príčinou škody a zamestnávateľ nemohol škodu zabrániť
- Zamestnávateľ sa svojej zodpovednosti **zbaví sčasti**, ak preukáže že :
 - a) postihnutý zamestnanec porušil svojim zavinením právne predpisy, alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci bol s nimi riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin vzniku škody,
 - b) jednou z príčin vzniku škody bolo, že zamestnanec bol pod vplyvom alkoholu, omamných látok, alebo psychotropných látok,

- c) zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil právne predpisy, alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví.

Mieru zavinenia zamestnanca určí zamestnávateľ podľa výsledkov šetrenia. Za účelom objektívneho zistenia príčin vzniku pracovného úrazu, prípadne určenia miery zavinenia zamestnanca, môžu zamestnávateľa zriaďovať komisie, závery ktorých bude možné použiť aj pre posúdenie ďalších nárokov zamestnancov.

1.2 Povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni.

Okrem povinností, ktoré zamestnávateľovi vyplývajú z predpisov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, si musia zamestnávateľa plniť aj povinnosti, ktoré im vyplývajú voči Sociálnej poisťovni zo zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení.

Zamestnávateľ je povinný písomne oznámiť Sociálnej poisťovni pracovný úraz, ktorý si vyžiadal lekárske ošetrovanie, alebo dočasnú pracovnú neschopnosť, najneskôr do troch dní odo dňa, keď sa o tomto pracovnom úraze dozvedel. Zamestnávateľ je povinný Sociálnej poisťovni poskytnúť aj údaj o dennom vymeriavacom základe zamestnanca na určenie sumy úrazovej dávky, na ktorú má nárok.

Zamestnávateľ je povinný tiež predkladať pobočke Sociálnej poisťovne záznam o pracovnom úraze, ktorý podlieha registrácii, alebo evidencii podľa príslušného predpisu, najneskôr do ôsmich dní odo dňa, kedy sa o pracovnom úraze dozvedel. Zamestnávateľ je povinný oznámiť Sociálnej poisťovni aj pracovný úraz, ktorého vyšetrovanie ešte nebolo ukončené.

Povinnosti voči Sociálnej poisťovni, ktoré pre zamestnávateľa vyplývajú v súvislosti s pracovnými úrazmi, platia obdobne aj pri chorobách z povolania zistených klinikami pracovného lekárstva a toxikológie.

2. Povinnosti zamestnanca, alebo pozostalých .

Zákon o sociálnom poistení ukladá povinnosti nielen zamestnávateľom, ale aj zamestnancom, respektíve pozostalým, ktorým môže vzniknúť nárok na úrazovú dávku v súvislosti so smrteľným pracovným úrazom. Tieto osoby sú povinné preukázať skutočnosť rozhodujúcu pre vznik a zánik nároku na dávku a na stanovenie jej výšky do ôsmich dní odo dňa doručenia výzvy Sociálnej poisťovne.

3. Náhrada za bolesť .

Náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sú dávkami úrazového poistenia, pričom každá z nich sa poskytuje poškodenému jednorázovo. O výške týchto náhrad rozhoduje Sociálna poisťovňa na základe podkladov, ktoré obdrží či už od zamestnávateľa, alebo postihnutého zamestnanca .

3.1 Osobitný predpis

Náhrada za bolesť sa poskytuje poškodenému jednorázovo podľa osobitného predpisu a jej účelom je kompenzovať bolesť ako ujmu spôsobenú poškodením zdravia následkom pracovného úrazu (alebo choroby z povolania), jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov.

3.2 Vznik nároku

Na úhradu za bolesť z úrazového poistenia má nárok po splnení podmienok ustanovených zákonom fyzická osoba (zamestnanec) spadajúca do osobného rozsahu úrazového poistenia podľa § 17 ods. 2 zákona, ktorú zákon definuje v § 83 pre účely poskytovania úrazových dávok ako poškodeného.

Ak poškodený utrpel pracovný úraz, alebo sa u neho zistila choroba z povolania a v **lekárskom posudku bola jeho bolesť**, ako ujma spôsobená poškodením zdravia následkom pracovného úrazu, alebo choroby z povolania, jeho liečením alebo odstraňovaním následkov úrazu **bodovo ohodnotená posudzujúcim lekárom**, vzniká mu nárok na náhradu.

3.3 Uplatnenie nároku

Prvým krokom začatia konania o náhradu za bolesť je uplatnenie si tohto nároku zo strany poškodeného podaním žiadosti o túto úrazovú dávku pobočke Sociálnej poisťovne spolu s lekárskeho posudkom o bolestnom vystaveným podľa príslušného predpisu.

3.4 Stanovenie výšky dávky

Pri určení výšky náhrady za bolesť sa vychádza :

- z celkového počtu bodov, ktorým sa bolesť, alebo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotí v lekárskom posudku
- zo sumy za jeden bod podľa príslušného predpisu

Suma náhrady je určená súčinom počtu bodov a sumy stanovenej zákonom za jeden bod.

V lekárskom posudku sa bolesť hodnotí podľa sadziieb bodového hodnotenia, ktoré sú ustanovené v prílohe č.1 príslušného predpisu. Sadzby bodového hodnotenia sa použijú v závislosti od toho, či sa hodnotí bolesť spôsobená pracovným úrazom, alebo sa hodnotí bolesť spôsobená chorobou z povolania.

Ak niektoré poškodenie zdravia nie je uvedené v prílohe predpisu pre bodové hodnotenie, použije sa sadzba za iné poškodenie zdravia s ktorým ho možno z hľadiska bolesti porovnávať.

Ak zamestnávateľ, alebo v prípade fyzických osôb iná príslušná právnická osoba ktorá má podľa zákona objektívnu zodpovednosť za poškodenie zdravia v dôsledku pracovného úrazu, alebo choroby z povolania poškodeného, preukázala určitú mieru zavinenia poškodeného za vznik poškodenia zdravia, znižuje sa suma náhrady za bolesť o mieru zavinenia poškodeného tak, aby konečná suma náhrady za bolesť zodpovedala skutočnému rozsahu zodpovednosti oboch strán.

3.5 Kontrola bodového hodnotenia

Správnosť vyplňovania tlačiva bodového ohodnotenia ošetrovujúcim lekárom a jeho súlad s právnymi predpismi kontroluje v rámci kontroly bodového ohodnotenia pracovného úrazu a choroby z povolania na účely náhrady za bolesť a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sporných prípadoch **posudkový lekár Sociálnej poisťovne**.

4. Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia.

4.1 Osobitný predpis

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia je dávkou úrazového poistenia, ktorá sa poskytuje poškodenému jednorázovo podľa osobitného predpisu a jej účelom je kompenzovať zníženie možnosti spoločenského uplatnenia ako ujmu spôsobenú stavom súvisiacim s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky :

- na životné úkony poškodeného
- na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb
- na plnenie jeho spoločenských úloh

4.2 Vznik nároku na náhradu

Na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ako dávku poskytovanú z úrazového poistenia, má nárok po splnení podmienok ustanovených zákonom fyzická osoba (zamestnanec) spadajúca do rozsahu úrazového poistenia podľa §17 ods.2 zákona, ktorú zákon definuje v § 83 pre účely poskytovania úrazových dávok ako poškodeného.

Ak poškodený utrpel pracovný úraz, alebo sa u neho zistila choroba z povolania a v lekárskom posudku bolo sťaženie spoločenského uplatnenia, ako stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky na možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti bodovo ohodnotené posudzujúcim lekárom, vzniká mu nárok na náhradu.

4.3 Uplatnenie nároku

Predpokladom začatia konania o náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia je uplatnenie si nároku zo strany poškodeného, a to podaním žiadosti o túto úrazovú dávku pobočke Sociálnej poisťovne s priloženým lekársnym posudkom o sťaženie spoločenského uplatnenia vystaveným podľa príslušného predpisu

4.4 Stanovenie výšky dávky

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju.

Výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia vychádza :

- z celkového počtu bodov, ktorým bolo sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotené v lekárskom posudku

- zo sumy za jeden bod podľa príslušného predpisu

Náhrada je určená ako súčin počtu bodov a sumy za jeden bod, ktorá je určená zákonom.

V lekárskom posudku sa sťaženie spoločenského uplatnenia hodnotí určitým počtom bodov podľa sadzieb bodového hodnotenia, ktoré sú ustanovené v prílohe č.1 príslušného predpisu. Sadzby bodového hodnotenia sa použijú v závislosti od toho, či sa hodnotí sťaženie spoločenského uplatnenia spôsobené pracovným úrazom, alebo chorobou z povolania. Ak poškodenie nie je uvedené v prílohe príslušného predpisu, použije sa sadzba za iné poškodenie na zdraví s ktorým ho možno z hľadiska sťaženia spoločenského uplatnenia najlepšie porovnať.

Ak zamestnávateľ, alebo fyzická osoba, ktorá má podľa zákona objektívnu zodpovednosť za poškodenie zdravia v dôsledku pracovného úrazu, alebo choroby z povolania poškodeného, preukázala určitú mieru zavinenia poškodeného za vznik poškodenia zdravia, znižuje sa suma náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na základe § 111 ods.2 zákona o miere zavinenia poškodeného tak, aby konečná suma náhrady zodpovedala skutočnému rozsahu zodpovednosti, ktorú má za škodu v konkrétnom prípade zodpovedný.

V prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50%.